OKM:n lausunto Eduskunnan sivistysvaliokunnalle asiasta E 58/2023 vp Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024-29

Pyydettynä lausuntona otsikon aiheesta OKM toteaa käsittelyssä olevan Valtioneuvoston selvityksen perustuvan varsin perusteelliseen valmisteluun, jossa paitsi kokoonnuttiin VNK:n johdolla ministeriöiden kesken eri tasoilla, myös identifioitiin VNK:n pyytämänä kirjallisesti kauden 2024-2029 kansallisten ydintavoitteiden määrittelyä varten omalta sektorilta hallitusohjelman EU-prioriteettien mukaisesti merkittäviä aloitteita tai asiakokonaisuuksia. OKM:n pääviesti tässä valmistelussa oli tiivistetysti:

OKM:n toimialan näkökulmasta tulee varmistaa jatkuvuus nykykaudella saavutetulle yleiskäsitykselle inhimillisen ja sosiaalisen pääoman merkityksestä. Se on ratkaisevaa yhtä lailla taloudellisten siirtymien, mutta myös kriisinsietokyvyn ja uudessa geopoliittisessa tilanteessa selviytymisen kannalta. Euroopalla ei ole varaa heittää tärkeintä resurssiaan, inhimillistä pääomaa, hukkaan. Tämän mukaisesti ministeriön ydintavoitteiksi nostettiin:

1. *Eurooppalaisen koulutusalueen jatkokehittäminen erityisesti opiskelija-, tutkija- ja henkilöstöliikkuvuuden edistämisen näkökulmasta.*
2. *Panostaminen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.*
3. *Kulttuurin ja luovien alojen toimintaedellytysten parantaminen osana strategisen kilpailukyvyn vahvistamista.*
4. *Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten ja kestävien arvojen turvaaminen.*

Valtioneuvoston selvitys heijastelee hyvinkin kattavasti ministeriön välittämää näkemystä erityisesti yllä todettujen kahden ensimmäisen kohdan osalta. Kahden jälkimmäisenkään osalta ministeriö ei näe ristiriitaa Valtioneuvoston tasoisten ja ministeriötasoisten avaintavoitteiden välillä ja selvityksen sanamuotoja voidaan tulkita laveasti kattavan myös niitä. OKM:n toimialan kannalta Suomen kannan keskeisimpiä kirjauksia ovat mm (**lihavoinnit** lausunnon laatijan):

- *Seuraavalle lainsäädäntökaudelle Suomen kannalta keskeisiä kilpailukykypolitiikan painotuksia ovat riippuvuuksien uudelleenarviointi sekä vastaaminen kovenevaan globaaliin kilpailuun investoinneista, **osaavasta työvoimasta,** teknologisesta johtajuudesta ja raaka-aineista.*

- *Suomen lähtökohtana on, että EU:n kilpailuun perustuvien rahoitusohjelmien, kuten **tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman, tulee jatkossakin perustua korkeaan toiminnan laatuun, ei kiintiöihin tai aluekriteereihin.** Rahoituksen tavoitteena tulee olla strategisen kilpailukyvyn ja **osaamisen edistäminen** julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä.*

- *Suomi korostaa, että **liikkuvuuden edistäminen** painottaen korkean tuottavuuden sektoreita on keskeistä **laadukkaan ja saavutettavan koulutuksen ja strategisesti keskeisen osaamisen varmistamiseksi.** Suomi näkee **osaavan koulutetun työvoiman** saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukyvylle.*

- *Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja **koulutustason nostamiseksi** ja **jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi** EU:n tasolla. Jatkuvat panostukset **Erasmus+:n** kaltaisiin ohjelmiin tukevat näitä tavoitteita. Maailmanlaajuisessa kilpailussa EU:n on oltava kilpailukykyinen alue sekä **huippututkimukselle että opiskelijavaihdolle.***

- *Suomen näkemyksen mukaan seuraavalla rahoituskehyskaudella varoja tulisi suunnata entistä enemmän **tutkimusta, innovaatioita ja osaamista** sekä digitalisaatiota ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin. Lisäksi Suomi edistää rahoituksen kohdentamista **kokonaisturvallisuutta** ja EU:n ulkorajoja vahvistaviin toimiin.*

- *Suomi korostaa, että EU:n digitaalinen johtajuus edellyttää investointeja erityisesti murrosteknologioihin, kuten tekoälyratkaisut, **suurteho-** ja kvanttilaskenta, siruteknologia sekä 6G. Suomi korostaa EU:n globaalin vaikuttavuuden parantamista erityisesti murrosteknologioiden standardointiin liittyen.*

- *Kokonaisturvallisuusajattelua ja suomalaista huoltovarmuuskonseptia on edistettävä myös EU-tasolla. Suomi edistää EU-tasolla toimintatapaa, joka huomioi koordinoidusti **kaikki politiikkasektorit** varautumisen vahvistamisessa.*

Hallitusohjelman mukaisesti EU-ennakkovaikuttamiseen panostetaan. Näin ollen myös ministeriö tekee osansa Suomen painotusten edistämiseksi osaksi EU-vaalikauden 2024-29 asialistaa.